

4. Raspopov Viktor. Mystical reincarnation of maksym rytskyi's original literary style using artificial intelligence «Chatgpt-4». *Знакові постаті збереження національної спадщини та розвиток культурних практик в умовах суспільних викликів (до 130-річчя від дня народження організатора науки, поета, митця Максима Рильського)* : тези Міжнародної науково-практичної конференції (Київ, 19–20 березня 2025 року) / ІМФЕ ім. М. Т. Рильського НАН України. Київ, 2025. 414 с. С.: 42–44. URL: <https://www.etnolog.org.ua/pdf/stories/zbirnyky/2025/tezy.pdf>

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-502-3-4>

Романюк Ю. М.,

*аспірант кафедри державно-правових і гуманітарних наук
Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського
м. Київ, Україна*

ПРАВОВІ ЗАСАДИ ПРОВАДЖЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ТОРГІВЛІ НА ФОНДОВОМУ РИНКУ В УКРАЇНІ

Прогресивність розвитку соціально-економічної галузі будь-якої держави залежить від збільшення фінансових вимог усіх ринкових учасників, зокрема держави, суб'єктів господарювання та суспільства. Водночас неодноразово виникає доволі значна потреба у залученні даними суб'єктами тимчасово вільних ресурсів, що на ринку спостерігається дуже жорстка конкуренція, оскільки від цього залежить їхня успішність в перспективі. На даний час найефективнішим інструментом таких операцій вважається саме фондовий ринок. Водночас в Україні спостерігаються певні структурні зрушення, оскільки вплив чинників зовнішнього та внутрішнього середовищ на економіку держави в таких умовах важко переоцінити. Тому це потребує проведення ґрунтовного дослідження існуючого стану, перспектив та загроз професійній торгівлі на фондовому ринку в Україні, оскільки ризики, на які наражається сьогодні фондовий ринок, є особливо значущими.

Першим законодавчим актом, який регулює провадження професійної торгівлі на фондовому ринку в Україні, є Закон України «Про ринки капіталу та організовані товарні ринки», який регулює відносини, що виникають під час емісії, обігу, викупу цінних паперів та виконання зобов'язань за ними, укладання і виконання деривативних контрактів, заміни сторони деривативних контрактів та вчинення

правочинів щодо фінансових інструментів на ринках капіталу, а також відносини, що виникають під час провадження професійної діяльності на ринках капіталу та організованих товарних ринках [4].

Другим важливим законодавчим актом є Закон України «Про банки та банківську діяльність», метою якого є правове забезпечення захисту законних інтересів вкладників та інших клієнтів банків, сталого розвитку і стабільності банківської системи, а також створення сприятливих умов для розвитку економіки України і належного конкурентного середовища на фінансовому ринку [3].

Третім законодавчим актом є Закон України «Про фінансові послуги та фінансові компанії», який встановлює загальні засади функціонування ринку фінансових послуг, діяльності надавачів фінансових та/або супровідних послуг, державного регулювання та нагляду за такою діяльністю, а також захисту прав клієнтів; визначає правовий статус фінансових компаній та ломбардів, організаційно-правові засади їх створення, діяльності, реорганізації та припинення діяльності з надання фінансових послуг, а також повноваження Регулятора щодо державного регулювання та нагляду за такими установами [5].

Україна – країна зі складною економічною ситуацією, яка неодноразово потрапляла у фінансові кризи. Одним із основних інструментів фінансового розвитку є фондовий ринок, що є важливою складовою сучасної економіки. Однак в умовах економічної нестабільності правове регулювання провадження професійної торгівлі на фондовому ринку має велику вагу, оскільки воно є необхідним для забезпечення його стабільності та розвитку. Україна приєдналася до кола країн, які регулюють свій фондовий ринок відповідно до стандартів Європейського Союзу. У цьому контексті був прийнятий Закон України «Про фінансовий моніторинг», який встановлює вимоги до ідентифікації клієнтів фінансових установ і обов'язкове повідомлення про сумнівні фінансові операції. Цей закон сприятиме запобіганню фінансування тероризму та боротьбі з корупцією. Усі ці законодавчі акти визначають правові рамки функціонування фондового ринку в Україні та мають на меті захист інвесторів і підтримку стабільності фондового ринку в умовах фінансової кризи [1].

Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку схвалює рішення, покликанні забезпечити стійкість та безпеку на ринках капіталу в умовах повномасштабної військової агресії з боку Російської Федерації. Так, до законодавчих актів запроваджено зміни щодо особливостей проведення операцій на ринках капіталу в умовах воєнного стану, розширено можливості регулятора вчиняти процесуальні дії у справах про порушення законодавства в період дії воєнного стану, внесено зміни в порядок проведення загальних зборів акціонерних товариств та учасників КІФ (корпоративного інвестиційного фонду) на період дії воєнного стану в Україні, оновлено

перелік військових облігацій, значно полегшено відкриття рахунків у цінних паперах для фізичних осіб. Відтепер це можна зробити дистанційно: пройти верифікацію за допомогою мобільного телефону чи електронної пошти та надати паспортні дані [6].

На нашу думку, варто було б прийняти Закон України «Про ринки фінансових інструментів», в якому дати чітке розмежування суті як визначень щодо фондового ринку і ринку цінних паперів, так і різноманітних видів фінансових інструментів, а також окремо прийняти Закон України «Про здійснення професійної діяльності на ринку цінних паперів», де системно було врегульовано такі питання: поняття професійної діяльності на ринку цінних паперів; система її видів (підвидів) та взаємозв'язок між ними; зміст та особливості реалізації функцій професійних учасників у відносинах (у першу чергу, договірних); критерії до професійних учасників при організації та здійсненні своєї діяльності; основні засади легітимізації їх діяльності: ліцензування учасників та сертифікація їх працівників; порядок та виключний перелік випадків поєднання видів (підвидів) професійної діяльності на ринку цінних паперів; форми й методи державного регулювання та саморегулювання професійної діяльності; види та порядок притягнення до відповідальності професійних учасників [2, с. 619].

Отже, на сьогоднішній день фінансова система нашої держави, в тому числі й фондовий ринок, повинна адаптуватися до вимог сучасності і розв'язати проблеми, зумовлені воєнними діями та їх наслідками. На даний час Україна старається докласти чимало зусиль задля забезпечення роботи національної економіки за рахунок внесення змін до нормативно-правових актів і оперативно прийнятими рішеннями, а також тісного співробітництва з міжнародними партнерами.

Список використаних джерел:

1. Бянов О. О. Правове регулювання фондового ринку в умовах фінансової кризи в Україні. *Часопис Київського університету права*. 2023. № 1. С. 79–82.
2. Полухович В. І. Теоретичні засади дослідження професійної діяльності на фондовому ринку України. *Форум права*. 2011. № 3. С. 618–621.
3. Про банки і банківську діяльність: Закон України від 7 грудня 2000 р. № 2121-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14#Text>
4. Про ринки капіталу та організовані товарні ринки: Закон України від 23 лютого 2006 р. № 3480-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3480-15#Text>.

5. Про фінансові послуги та фінансові компанії: Закон України від 14 грудня 2021 р. № 1953-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1953-20#top>.

6. Черенкова М. С., Капліна Г. А. Правове регулювання цінних паперів й актуальні зміни фондового ринку: інформаційна безпека та воєнний стан. URL: <https://dspace.snu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/35dc27b7-84fb-429e-9f22-50d6a00c427e/content#page=430>

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-502-3-5>

Яроцький В. О.,

*аспірант кафедри державно-правових і гуманітарних наук
Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського
м. Київ, Україна*

ВІРТУАЛЬНІ АКТИВИ ЯК ІННОВАЦІЙНИЙ ФІНАНСОВИЙ ІНСТРУМЕНТ: ПОТРЕБА ПРАВОВОГО ВРЕГУЛЮВАННЯ

В умовах стрімкого розвитку цифрових технологій та глобалізації економічних процесів віртуальні активи набувають дедалі більшого значення як інструмент біржової торгівлі. Вони відкривають нові можливості для інвесторів, сприяють підвищенню ліквідності ринків та створюють передумови для інновацій у фінансовій сфері. Однак, разом із цими перевагами виникає низка правових викликів, пов'язаних із регулюванням їх обігу, забезпеченням прозорості ринків, захистом прав учасників торгівлі та запобіганням незаконним операціям.

Правові засади обігу віртуальних активів є ключовим елементом формування ефективного ринкового середовища, яке відповідає вимогам сучасності. У різних країнах світу підходи до регулювання цього феномена суттєво відрізняються, що зумовлено і різноманітністю правових систем, і особливостями національних економік. В Україні питання правового статусу віртуальних активів та їх використання як біржових інструментів перебуває на етапі становлення, що потребує глибокого аналізу та розробки комплексних підходів.

Як підкреслюють Н. В. Овсюк, І. І. Афанас'єва та В. І. Славінський, сучасні фінансові системи більшості країн активно розвиваються та вдосконалюються в умовах глобалізації та всеохопної цифровізації. Ці процеси сприяють формуванню нових фінансових інститутів, інструментів і моделей взаємодії між суб'єктами бізнесу. Держави світу об'єднують зусилля задля створення відкритої міжнародної економічної системи, яка спрямована на забезпечення економічного зростання,